

Josef Smolík

Vymezení, definiční znaky a typy organizovaného zločinu

Kultura Bezpečnosti. Nauka-Praktyka-Refleksje nr 22, 421-441

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA
NAUKA – PRAKTYKA – REFLEKSJE
NR 22, 2016 (421–441)

VYMEZENÍ, DEFINIČNÍ ZNAKY A TYPY ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

DEFINITION, DEFINING FEATURES AND TYPES OF ORGANIZED CRIME

JOSEF SMOLÍK

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity
Oddělení bezpečnostních a strategických studií Katedry politologie

ABSTRACT

This article focuses on definitions of organized crime that are available in the Czech literature and are often used in academic research. The definitions of particular authors as well as major international institutions are introduced. Subsequently there are discussed the defining features of organized crime and the most common crimes associated with organized crime. Selected typologies of this phenomenon and discussions related to the negative manifestations of organized crime are also mentioned.

In terms of security issues and the security culture of individual states it can be stated that organized crime is difficult to eliminate but we can point to the increased efficiency of procedures in case of international cooperation in combating organized crime.

KEY WORDS

organized crime, security, definition, research

ABSTRAKT

Tento článek se zaměřil na definice organizovaného zločinu, které jsou dostupné v české literatuře a využívány ve výzkumech. Představeny byly definice jednotlivých autorů, ale i významných mezinárodních institucí. Následně byly diskutovány i definiční znaky organizovaného zločinu, a nejčastější trestné činy, které jsou s organizovaným zločinem spojovány. Představeny byly i vybrané typologie tohoto fenoménu a diskuse vztahující se k negativním projevům organizovaného zločinu.

Z hlediska bezpečnostní problematiky, a bezpečnostní kultury jednotlivých států, lze také konstatovat, že OZ lze jen obtížně eliminovat, nicméně lze poukázat na zvýšenou efektivitu postupů v případech mezinárodní spolupráce při boji s organizovaným zločinem.

KLÍČOVÁ SLOVA

organizovaný zločin, bezpečnost, definice, výzkum

Úvod

Každým rokem se o organizovaném zločinu (dále jen OZ) hovoří častěji a s větší naléhavostí než v letech předchozích. OZ je také vnímán jako závažná bezpečnostní hrozba, což potvrzují i jednotlivá sociologická šetření¹. Rovněž lze častěji slyšet informaci, že OZ proniká či proniknul do struktur státní správy, samosprávy, justice, policie, sdělovacích prostředků, politických a ekonomických kruhů². Tak trochu by se mohlo zdát, že OZ je úplně novým fenoménem.

OZ však není v celosvětovém měřítku jevem novým, i když se v poslední době stal jedním z nejzávažnějších globálních problémů současnosti,

---

¹ Cf. J. Smolík, Uvedení do problematiky organizovaného zločinu. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*; Tomášek, J. *Úvod do kriminologie*.

² M. Cejp, Ohrožení společnosti organizovaným zločinem. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*, p. 257–268.

jedním z největších rizik ohrožujících stabilitu, bezpečnost a vývoj občanské společnosti³. OZ lze jednoznačně přiřadit do skupiny tzv. nových bezpečnostních hrozeb nevojenského charakteru⁴.

OZ je také považován za významného aktéra mezinárodní politiky, protože jeho aktivity se často týkají jak sféry politické, tak i ekonomické⁵.

Tento text má za cíl vymežit OZ, a na základě teoretických přístupů relevantních autorů určit definiční znaky diskutovaného fenoménu. I když je OZ v České republice (dále jen ČR) podrobně zkoumán od počátku 90. let 20. století (výzkum systematicky realizuje Institut pro kriminologii a sociální prevenci již od roku 1993), je patrné, že především v policejní praxi, žurnalistice a veřejném diskursu je tento pojem značně fluidní, a poměrně libovolně aplikovatelný na velké množství jevů⁶. OZ je také – nesprávně – spojován pouze s fenoménem mafií, což se odráží nejenom v populární kultuře, investigativní žurnalistice, ale i v geograficky ukotvených případech OZ⁷. Mafie je specifický typ OZ, ale ne každá skupina OZ, je nutně mafií⁸.

VYMEZENÉ ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

Na OZ je v mnoha případech nazíráno spíše stereotypně, přičemž samotné představy o OZ se opírají především o informace z médií – internetu, televize, filmu, novin či (v mnoha případech z bulvárních) časopisů⁹.

³ Cf. J. Kuchta, H. Válková et al., *Základy kriminologie a trestní politiky*.

⁴ J. Eichler, Aktéři bezpečnostních hrozeb nevojenského charakteru. In *Česká bezpečnostní terminologie. Výklad základních pojmů*, p. 180–184.

⁵ Cf. J. Smolík, *Úvod do studia mezinárodních vztahů*.

⁶ M. Cejp, Trendy v organizovaném zločinu v České republice. In *Trendy sociálně patologických jevů. Sborník příspěvků ze semináře sekce sociální patologie*, p. 164–173.

⁷ Cf. R. Saviano, *Gomora. Osobní výpověď o ekonomické moci a brutální rozpínavosti neapolské camorry*; F. Forgione, *Ndrangheta. Nejmocnější mafie světa*; G. Murín, *Slovenská mafie v Praze*; J. Kroupa, Z. Čech, *Zločin jako profese: pravda o velkém spiknutí: od Davida Berdycha přes podivné důstojníky policie až k Františku Mrázkovi*.

⁸ „V polovině 19. století se pojem mafia, mafioso stal synonymem nejenom pro činy spojené s kriminálním chováním, ale vyjadřoval i určitý druh postoje k životu. Na Sicílii tímto termínem označovali i čestného muže, případně muže respektovaného, uznávaného ostatními, který ztělesňoval nejenom kriminální, ale i osobnostní charakteristiky. Lidé také více než pojem mafia používali slovní spojení „amici degli amici“, tzn. „přátelé přátel“. Toto spojení označovalo vztah mezi patronem a jeho podřízeným klientem.“ G. Dianiška et al., *Kriminologie*, p. 283.

⁹ Cf. T. Šmíd, *Organizovaný zločin v Ruské federaci*.

„Definice OZ se mění, což je do jisté míry způsobeno skutečností, že neexistuje základní konsensus na jednoznačné definici. Tato skutečnost se projevuje jak v akademických výstupech, tak i v politice a právní vědě¹⁰. Jednoznačně a seriózně definovat OZ je nesnadné i z toho důvodu, že jde o jev velmi heterogenní, zahrnující mnoho druhů trestných činů. Prvek organizovanosti, které se tento druh odlišuje od „běžné“ kriminality, je někdy přítomen velmi silně, jindy je naopak naznačen jen slabě.

Z. Karabec si všímá i českého právního vymezení „organizovaného zločinu“, „organizované zločinecké skupiny“, „zločinného spolčení“ a dalších pojmů tak, aby bylo možno adekvátně aplikovat při stíhání této závažné formy kriminality instituty hmotného a procesního trestního práva¹¹.

Organizovanou kriminalitu (či OZ) lze definovat jako „soustavnou a plánovitou trestnou činnost páchanou hierarchicky strukturovanou skupinou osob, mezi nimiž existuje dělba činnosti“¹².

OZ představuje společensky velmi závažný jev pro svou vysokou organizovanost, disponování značnými finančními prostředky, špičkovou technikou, dokonalými informacemi a pro možnosti a ochotu použít zbraně¹³. I proto se na odhalování jednotlivých skupin OZ podílí jednotlivé státy (policejní složky, justice), mezinárodní organizace či mezinárodní policejní složky (např. Interpol). Přesto však každý z aktérů bojujícím proti OZ definuje tento fenomén odlišně¹⁴. Podle sociologické definice je OZ „soubor kriminálních aktivit, které jsou koordinované v celostátním nebo mezinárodním měřítku. OZ je zakořeněn v sociální struktuře, kryt korumpovanými politiky, právníky, soudci a úředníky. OZ také nekompromisně trestá zrádce a protivníky“¹⁵.

Z pohledu kriminologie lze za OZ považovat:

- vyvíjení organizované trestné a další doprovodné činnosti v podobě primárně ziskových aktivit obvykle zapojených do struktury poptávky a nabídky ve společnosti a dále krycích a zabezpečovacích aktivit;

¹⁰ A. J. Zoutendijk, Organised crime threat assessments: a critical review. *Crime Law Soc Change*, p. 68.

¹¹ Z. Karabec, K právnímu vymezení organizovaného zločinu. *Kriminalistika*, p. 3–14.

¹² T. Gřivna, M. Scheinost, I. Zoubková, et al. *Kriminologie*, p. 396.

¹³ Cf. Kolektiv učitelů Institutu vzdělávání VS ČR. *Organizovaný zločin. Informační materiál*.

¹⁴ Cf. M. Nožina, *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*.

¹⁵ Jandourek, J. *Sociologický slovník*, p. 279.

- subjektem těchto aktivit je strukturovaná a hierarchizovaná skupina (organizace) vzniklá za účelem ziskové trestné činnosti, která funguje na základě dělby funkcí a úkolů.

Znakem vyššího vývojového stupně OZ (rozvinutého OZ) je oddělení a izolace vůdců organizací od výkonu trestné činnosti, internacionalizace činnosti, diverzifikace ziskových aktivit, monopolizace trhů a teritorií, legalizace příjmů z trestné činnosti, schopnost sebeobnovování organizace a infiltrace do oficiálních společenských struktur¹⁶.

OZ tak lze vnímat jako: a) velice specifickou formou ekonomické činnosti, pro kterou je charakteristické užívání hrozeb, fyzické síly, násilí, vymáhání pohledávek a dluhů, zastrasování, korupce, a b) dodavatele a poskytovatele nezákonných druhů zboží a služeb¹⁷.

OZ je také definován jako skupinová aktivita či aktivity tří a více osob, mající hierarchické vazby nebo osobní vztahy, které jejich vůdcům umožňují produkovat zisk nebo kontrolovat teritoria či trhy (vnitřní a vnější) pomocí prostředků násilí, zastrasování nebo korupce, obojí v souvislosti s pokračováním v trestné činnosti a infiltrací legitimní ekonomiky¹⁸.

Důležitou charakteristikou termínu OZ je to, že označuje proces nebo metodu zločinů, a nikoli určitý typ zločince. To je důvod, proč by dobrá definice OZ měla zahrnout podstatné aspekty tohoto „procesu“, který tito zločinci používají k provádění zločineckých aktivit, a to ve zvýšené míře v nadnárodní oblasti. Tento „proces“ je to, co přidává jevu další hladinu nebezpečnosti a sociální hrozby¹⁹.

V USA lze definici OZ nalézt ve federálních zákonech, kde je vyjádřena v zákoně 90-351, the Omnibus Crime Control and Safe Streets Act z roku 1968: Organizovaný zločin zahrnuje nezákonné aktivity členů vysoce organizovaného disciplinovaného společenství, kteří se zabývají poskytováním protizákonného zboží a služeb, včetně (ale nejen) hazardních her, prostituce, lichvy, narkotik, vymáhání poplatků za ochranu (racketeering) a jiných nezákonných aktivit členů těchto organizací²⁰.

¹⁶ Cf. M. Scheinost, Pachatelé zločinného spolčení. In *Společenské podmínky vzniku sociálních deviací. Sborník příspěvků ze semináře sekce sociální patologie MČSS*.

¹⁷ Cf. M. Cejp et al., *Organizovaný zločin v České republice III*.

¹⁸ Z. Karabec, K právnímu vymezení organizovaného zločinu. *Kriminalistika*, p. 3–14; cf. S. Adamoli, et al. *Organizovaný zločin a odpověď mezinárodního společenství*; M. Nožina, *Mezinárodní organizovaný zločin*.

¹⁹ S. Adamoli et al., *Organizovaný zločin a odpověď mezinárodního společenství*.

²⁰ *Ibidem*.

Německý Spolkový kriminální úřad (Bundeskriminalamt, BKA) definuje OZ následovně: Organizovaný zločin je plánované páchaní trestných činů, určených hlediskem zisku a moci, které jednotlivě nebo jako celek jsou velmi závažné, a kdy více než dvě osoby spolu spolupracují po dlouhou nebo neomezenou dobu, přičemž každá z nich má vlastní úkoly:

- tím, že využívají obchodní nebo podnikatelské struktury nebo;
- ovlivňují politické dění, média, veřejnou administrativu, právní a soudní orgány nebo ekonomiku²¹.

Jakov Gavlinskij nabízí poměrně zřetelnou a stručnou definici organizovaného zločinu: OZ je fungování stabilních hierarchizovaných seskupení (asociací), zabývajících se trestnou činností jako podnikáním a vytvářejících systém ochrany před veřejnou kontrolou²².

Úmluva Organizace spojených národů (dále jen OSN) proti mezinárodnímu OZ v článku 2 definuje, že:

- a) skupina organizovaného zločinu znamená strukturovanou skupinu tří a více osob, existující po určité časové období a jednající ve vzájemné dohodě za účelem spáchání jednoho či více závažných trestných činů či trestných činů stanovených v souladu s touto. Úmluvou za účelem získání přímého či nepřímého finančního či jiného hmotného prospěchu;
- b) závažný trestný čin znamená jednání představující trestný čin postihnutelný trestem odnětí svobody v délce čtyři roky nebo závažnějším trestem;
- c) strukturovaná skupina znamená skupinu, která není náhodně utvořena za účelem bezprostředního páchaní trestného činu a která nemusí mít formálním způsobem definované funkce svých členů, nepřetržitost svého členství ani rozvinutou strukturu²³.

Kritéria (dělicí se na závazná a výběrová) definovaná Evropskou komisí upravená Expertní skupinou proti organizovanému zločinu Rady Evropy (Expert Group on Organised Crime of the Council of Europe) mohou být rovněž užitečná z hlediska definice termínu „organizovaný zločin“.

Závaznými kritérii, resp. identifikačními znaky jsou:

1. *spolupráce dvou a více lidí,*
2. *po dlouhou nebo neomezenou dobu,*
3. *podezření nebo usvědčení ze spáchání závažných trestných činů,*

²¹ *Ibidem.*

²² *Ibidem.*

²³ Cf. J. Smolík, Uvedení do problematiky organizovaného zločinu. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*, p. 13.

4. s cílem produkovat zisk a/nebo získat moc.

Výběrová kritéria jsou následující:

5. má specifický úkol nebo roli pro každého účastníka,

6. používá nějaké formy vnitřní disciplíny a kontroly,

7. používá násilí nebo jiných prostředků pro zastrašování,

8. ovlivňuje politiku, média, veřejnou administrativu, orgány činné v trestním řízení, výkon spravedlnosti nebo ekonomiku pomocí korupce nebo jiných prostředků. J. Baloun v této souvislosti rozlišuje korupci prostou, ekonomickou, politickou a tzv. úplatkářství²⁴.

9. používá komerční a podnikatelské struktury,

10. je zapleten v praní špinavých peněz,

11. působí na mezinárodní úrovni²⁵.

Pokud tedy organizace splňuje minimálně šest z těchto kritérií, přičemž kritéria 1–4 musí být vždy přítomna, lze hovořit o OZ²⁶.

Jak již bylo výše konstatováno, někdy jsou aktivity OZ přirovnávány k podnikatelské činnosti s tím rozdílem, že podnikatelská činnost respektuje právní normy, kdežto organizovaný zločin nezná zákonných hranic²⁷.

Nožina v této souvislosti užívá termín „průmysl zločinu“ (crime industry), který vcelku výstižně charakterizuje tuto specifickou „podnikatelskou“ aktivitu. Protože se struktury OZ chovají podobně jako běžné podniky nabízející zboží a služby, platí i pro OZ vztah nabídky a poptávky. Rovněž je charakteristické i znovuinvestování nelegálních zisků, resp. jejich legalizace pomocí tzv. „praní“, což je v podstatě investování nelegálních zisků do legálních ekonomických aktivit tak, aby finanční toky byly jen obtížně vystopovatelné (odhalitelné), což se může dít několikanásobným investováním, legálním podnikáním (a umělým navyšováním zisků), převody finančních částek, kupováním nemovitostí, cenných papírů atp²⁸.

²⁴ V. Baloun, *Organizovaný zločin a jeho možné projevy ve finančním sektoru ekonomiky*.

²⁵ Z. Karabec, K právnímu vymezení organizovaného zločinu. *Kriminalistika*, p. 3-14; cf. S. Adamoli, et al. *Organizovaný zločin a odpověď mezinárodního společenství*; M. Nožina, *Mezinárodní organizovaný zločin*; M. Elvins, Europe's response to transnational organised crime. In *Transnational organised crime: perspectives on global security*.

²⁶ M. Elvins, Europe's response to transnational organised crime. In *Transnational organised crime: perspectives on global security*, p. 28–41.

²⁷ Cf. J. Chmelík et al., *Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*.

²⁸ Cf. M. Nožina, *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*; cf. M. Cejp, Ohrožení společnosti organizovaným zločinem. In *Organizovaný zločin a jeho ohniška v současném světě*; J. Kuchta, H. Váľková et al., *Základy kriminologie a trestní politiky*.

Z logiky věci tedy vyplývá, že je OZ preferována taková forma podnikání, kde lze legálně manipulovat s hotovostí (hotovostní platby), neboť jen tak lze zajistit anonymitu peněz. Zdánlivý protimluv o nutné čistotě tohoto podnikání a spojení především s finanční kriminalitou lze vysvětlit faktem, že do cash-flow legálního podniku plynou nelegální finanční prostředky, které je nutno účetně „vysvětlit“, čímž se dostává OZ do sféry finanční kriminality²⁹.

Problematikou OZ se v ČR zabývá především Institut pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP), který pracuje s definicí OZ, jako „opakujícím se (soustavným) páčáním cílevědomé koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s víceúrovňovou vertikální organizační strukturou) a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika (zajišťovaného prostřednictvím kontaktu v rozhodovacích společenských strukturách)“³⁰.

T. Šmíd za OZ považuje „zločin organizovaných kriminálních skupin ve formě mafií, zločineckých skupin a organizovaných gangů nebo manažerského typu“³¹. Tento OZ dále člení na OZ domácí, transnacionální a globální³².

Chmelík a kol. definují OZ jako typ mnohostranné, systematicky a dlouhodobě páchané trestné činnosti zločineckou skupinou, která se vyznačuje vysokou organizovaností, dělbou úloh a specializací jednotlivých členů nebo skupin OZ. OZ se orientuje na vysoký zisk a získávání vlivu v mocenských strukturách jak politických, tak i ekonomických³³.

„OZ ohrožuje politiku, politické strany, i jednotlivé politiky. Bossové OZ usilují o zneužití politiků (na mezinárodní, celostátní i regionální úrovni) k vědomé či nevědomé podpoře jejich aktivit, k ovlivnění strategického rozhodování tak, aby to pro ně bylo prospěšné, k získávání informací, k zajištění beztrestnosti. Lidé, kteří zastávají významnější politické a rozhodovací funkce, mohou být ohroženi agresivními pokusy o upláce-

²⁹ V. Baloun, *Organizovaný zločin a jeho možné projevy ve finančním sektoru ekonomiky*.

³⁰ M. Cejp, Ohrožení společnosti organizovaným zločinem. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*, p. 257; cf. M. Cejp, et al. *Organizovaný zločin v České republice III.*; M. Cejp, Trendy v organizovaném zločinu v České republice. In *Trendy sociálně patologických jevů. Sborník příspěvků ze semináře sekce sociální patologie*.

³¹ T. Šmíd, *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. Brno: Masarykova univerzita, p. 24.

³² *Ibidem*.

³³ Cf. Chmelík, J. et al. *Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*.

ní, kompromitování, můžu jim být vyhrožováno, mohou být vydírání. Politici pak jsou ze své situace poškozováni navíc i ztrátou důvěry veřejnosti. OZ může zneužít i problematický systém financování politických stran.

Obecně lze konstatovat, že OZ poškozují instituce státu. Zločinci se snaží proniknout do státní správy zejména proto, že potřebují informace, obstarávání dokladů, podporu či krytí svého konání. Korumpováním a zneužíváním kompromitují oficiální instituce a snižují tak autoritu vlády, justice, policie, ministerstev, orgánů místní správy, sdělovacích prostředků³⁴.

Toto prolínání s „veřejnou“ sférou lze vnímat jako mimořádně nebezpečné, protože fenomén OZ mění i náladu ve společnosti, což se odráží de facto i v kvalitě životě v jednotlivých státech.

ZNAKY ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

Z výše uvedeného vyplývá, že pro OZ lze nalézt určité definiční znaky charakteristické pro organizovanou kriminalitu. Těmito znaky jsou tedy:

a) *trvajících spolupráce více osob*, z nichž každá má pevně stanovené specifické úkoly³⁵;

b) *soustavnost zločineckých aktivit s primárním zaměřením na zisk*. Svou honbou za maximálním ekonomickým ziskem se organizovaná kriminalita odlišuje od ideologicky zaměřených teroristických, extremistických, rasových, náboženských, ultranacionalistických a podobných seskupení, která jsou zaměřena na destabilizaci společenského statu quo³⁶. Samozřejmě že může docházet k provázanosti jednotlivých skupin se skupinami OZ, stejně tak jako finance z OZ mohou podporovat teroristické či extremistické skupiny. Metody a prostředky, kterými cílů obě uvedené skupiny dosahují, jsou tedy často shodné, mnohdy sblížuje OZ s těmito uskupeními³⁷.

Přestože existuje řada podobných rysů mezi terorismem a OZ, zcela zásadní rozdíl se nachází především v motivacích. Primárním motivem teroristických aktivit je prosazování politických, ideologických, náboženských aj. zájmů násilnou cestou. U OZ jde v první řadě o finanční zisky

³⁴ M. Cejp, Ohrožení společnosti organizovaným zločinem. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*, p. 260.

³⁵ M. Cejp et al., *Organizovaný zločin v České republice III*.

³⁶ Cf. J. Kuchta, H. Válková et al., *Základy kriminologie a trestní politiky*; M. Nožina, *Mezinárodní organizovaný zločin*; J. Chmelík et al., *Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*; M. Cejp et al., *Výzkum organizovaného zločinu II*.

³⁷ Kuchta, J. and Válková, H. et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*.

z nelegálních aktivit, u terorismu jsou finance pouze prostředkem k prosazování zájmů teroristických skupin;³⁸

c) *dlouhodobost (kontinuita v čase)*. Organizace OZ bývá založena na neurčitou – obvykle však velmi dlouhou – dobu, která přesahuje délku života jednotlivých členů i délku výkonu jednotlivých funkcí v organizaci³⁹. Z hlediska historického vývoj OZ lze vysledovat, že některá uskupení dlouhodobě fungují již několik set let, což samozřejmě neznamená, že se jejich struktury, či technologické a administrativní postupy a principy nemění. Výhodou pro uskupení je, že nejsou omezovány v podobě právních nebo morálních norem⁴⁰;

d) *dostatečně diverzifikována členská základna*. Stejně tak jako v legální podnikatelské sféře působí advokáti, účetní, manažeři, daňoví poradci, počítačoví experti, odborníci na specifické činnosti, např. nástražné a výbušné systémy, likvidaci osob, řidiči atd., působí tito odborníci i ve světě OZ⁴¹;

e) *organizační struktura*. I na základě předchozího bodu je zřejmé, že i v případě struktur OZ existuje určitá hierarchie, kterou lze – především v případě velkých organizací - jen velice obtížně zmapovat⁴²;

f) *vysoká profesionalita a vnitřní disciplína*. Vysoká profesionalita těchto skupin se projevuje vysokou koncepčností, plánovitostí, vysokým stupněm organizovanosti, koordinací, konspirací, podřízeností všeho jednání prospěchu organizace⁴³. Vnitřní disciplína je často určována nepsanými pravidly – kodexem chování. Nedodržování kodexu je často spojeno s přísnými tresty, které většinou vedou k fyzické likvidaci „slabých článků“ organizace;

g) *subsidiární úloha násilí*. Použití (fyzického či psychického) násilí (popř. hrozby násilí) je prostředkem kontroly a ochrany organizace před zásahy zvenčí i k udržení nezbytné vnitřní disciplíny⁴⁴. Násilí je obranným mechanismem, který mj. slouží k udržení pevné vnitřní disciplíny, a do jisté míry eliminuje policejní zásahy do sítě OZ;

³⁸ Cf. M. Cejp et al., *Výzkum organizovaného zločinu II.*; Mareš, M. *Terorismus v ČR*.

³⁹ J. Kuchta, H. Válková et al., *Základy kriminologie a trestní politiky*.

⁴⁰ J. Musil, *Organizovaná kriminalita v Evropě v druhé polovině devadesátých let – nové jevy. Kriminálnístika*, p. 177–185.

⁴¹ M. Cejp et al., *Organizovaný zločin v České republice III*.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ J. Kuchta, H. Válková et al., *Základy kriminologie a trestní politiky*.

⁴⁴ *Ibidem*.

h) *legalizace finančních prostředků, praní špinavých peněz*. V zájmu zachování nenápadnosti je významnou částí aktivit organizace tzv. praní špinavých peněz, tzn. zastírání faktu, že jejich zisk pochází z trestné činnosti, pomocí fiktivních firem, obchodních společností atd.⁴⁵. Nejčastěji využívanými kanály pro legalizaci zisku jsou logicky „odvětví s největším finančním obrátem, ať už jde o finanční sektor, realitní činnost, hazard či sportovní kluby. V rámci finančního sektoru jde o využívání offshore společností, shell companies (společnosti nevyznačují hospodářské aktivity, které slouží k finančním převodům a legalizaci zisků), trustů či nadací“⁴⁶;

i) *pronikání do oficiálních společenských struktur*. Jde zejména o snahu a pokusy kompromitování a zkorumpování představitelů státní správy a veřejných institucí, prosazování vlivu na politiku, ekonomiku a justici⁴⁷;

j) *mezinárodní působení*. Mezinárodní propojenost OZ je důsledkem světové globalizace a otevření hranic mezi jednotlivými státy. Stejně tak je patrná zvýšená mobilita jednotlivých organizací OZ díky dopravním prostředkům, finančním převodům či komunikačním sítím. Ke skutečné globalizaci organizovaných kriminálních aktivit dochází přibližně od 70. let 20. století, OZ získává internacionální dimenze, v nichž se zločinecké organizace přetvářejí v nadnárodní korporace. Svoje základny mívají obvykle v jedné zemi, která může být zemí původu nebo může skýtat relativní bezpečnost proti postihu ze strany zákona, avšak jejich operačními oblastmi mohou být mnohé země další. I přes mezinárodní charakter činnosti však obvykle každá z větších zločineckých organizací vznikla historicky v jedné konkrétní zemi, často i v konkrétním regionu na společném etnickém základě. V důsledku expanze pak tyto organizace pronikaly i do jiných geografických oblastí a začaly spolupracovat i s příslušníky jiných etnik. Dosavadní poznatky však nasvědčují tomu, že přinejmenším organizační skelet a vedení organizací zůstávají i nadále v rukou stejnorodého etnického prvku⁴⁸;

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ M. Scheinost, Velké mezinárodní zločinecké organizace. In *Mezinárodní organizovaný zločin*, p. 75.

⁴⁷ J. Kuchta, H. Válková et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*; M. Cejp, Ohrožení společnosti organizovaným zločinem. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*; M. Nožina, *Mezinárodní organizovaný zločin*.

⁴⁸ *Ibidem*.

k) *úsilí o monopolní kontrolu určité oblasti nezákonného podnikání, resp. trestné činnosti*⁴⁹. Prosazování monopolní kontroly v konkrétní oblasti nezákonného podnikání (např. výroba, distribuce drog atp.) většinou vede k užívání násilí mezi jednotlivými organizacemi OZ;

l) *adaptabilita OZ*. Organizovaný zločin se neváže ke konkrétnímu společenskému zřízení či politického systému, ale je schopen se adaptovat v jakékoliv společenské situaci. Struktury OZ působí jak v zemích demokratických, tak ve státech autoritářského či totalitního charakteru;

m) *étos či značka organizace OZ*. Každá z organizací OZ si buduje, stejně tak jako úspěšné hospodářské organizace či firmy, vlastní image a značku⁵⁰.

Výčet znaků organizovaného zločinu je samozřejmě závislý na jednotlivých autorech, nicméně ve většině těchto znaků panuje v ČR určitá shoda⁵¹.

Z hlediska jednotlivých definicí je podstatná metaanalýza J. S. Albaneseho, který vymezil nejnosnější znaky organizovaného zločinu, které jsou: 1) hierarchicky uspořádaná organizace; 2) existující určitý čas; 3) vysoká míra ziskovosti a 4) používání násilí či hrozba násilím⁵².

ORGANIZOVANÝ ZLOČIN A DRUHY KRIMINALITY

Jak již bylo výše zmíněno, hlavním cílem OZ je dosahovat maximálních zisků z nelegálních činností, tj. z kriminálních aktivit. OZ je spojován především s těmito aktivitami:

- drogovou kriminalitou, včetně nelegálního obchodu s prekurzory;
- finanční kriminalitou;
- ilegálním obchodem se zbraněmi a výbušninami;
- násilnou trestnou činností (např. nájemnými vraždami, únosy, ozbrojenými přepadeními, vydíráním);
- počítačovou, resp. internetovou kriminalitou;

⁴⁹ Cf. M. Scheinost, Velké mezinárodní zločinecké organizace. In *Mezinárodní organizovaný zločin*; Šmíd, T. and Kupka, P. *Český organizovaný zločin*.

⁵⁰ J. Smolík, Uvedení do problematiky organizovaného zločinu. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*, p. 17–19.

⁵¹ J. Smolík, Uvedení do problematiky organizovaného zločinu. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*, p. 19; Cf. M. Cejp, Ohrožení společnosti organizovaným zločinem. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*, p. 257–268; M. Nožina, *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*; T. Šmíd, P. Kupka, *Český organizovaný zločin*.

⁵² J. S. Albanese, North American Organised Crime. *Global Crime*, p. 8–18; cf. G. Dianiška et al., *Kriminologie*; T. Šmíd, 2009, *Organizovaný zločin v Ruské federaci*.

- paděláním bankovek, úředních listin, pasů, víz, platebních karet;
- obchodováním s lidmi či jejich orgány;
- racketeeringem (vymáhání financí, „výpalného“ za tzv. ochranu);
- „praním špinavých peněz“ (viz výše);
- korupcí a úplatkářstvím veřejných činitelů, jejich diskreditace, kompromitování či zastrasování;
- podvodnými konkurzy;
- pojišťovacími podvody;
- námořním pirátstvím;
- zločiny proti životnímu prostředí;
- obchodování s ohroženými druhy živočichů a rostlin atd⁵³.

Statistické informace týkající se jednotlivých druhů kriminality v kontextu OZ nejsou (a nemohou) být k dispozici. Většina dat – nejenom v ČR – vychází především z tzv. expertních odhadů, což je dáno samotnou povahou zkoumaného fenoménu⁵⁴.

Proniknout k bezprostředním poznatkům o světě OZ je prakticky téměř nemožné. Prostředí je zahaleno mlhou konspirace, nelegální aktivity jsou dokonale maskovány, konání je promyšleno tak, aby bylo právně nepostižitelné, pro případné zadržení jsou připraveny legendy, je mařeno vyšetřování, jsou zastrasováni svědci, případně je zorganizován útěk pachatele. Nemůžeme provést pozorování, dotazování, experimenty a jakákoliv přímá měření⁵⁵.

Některé informace (trendy, data, praktiky, postupy, strategie atp.) jsou zveřejňovány buď specializovanými policejními útvary (v ČR to je např. Útvar pro odhalování organizovaného zločinu) či zpravodajskými službami (v ČR se jedná o Bezpečnostní informační službu či Úřad pro zahraniční styky a informace), případně se OZ věnují i mezinárodní organizace jako např. Rada Evropy, Evropská unie, OSN⁵⁶.

⁵³ Cf. J. Smolík, Uvedení do problematiky organizovaného zločinu. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*; G. O. W. Mueller, *Transnational Crime: Definitions and Concepts*. In *Combating Transnational Crime. Concepts, Activities and Responses*; J. Chmelík, et al. *Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*.

⁵⁴ Cf. M. Cejp, Ohrožení společnosti organizovaným zločinem. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*.

⁵⁵ Cf. M. Cejp et al., *Organizovaný zločin v České republice III*.

⁵⁶ J. Smolík, Uvedení do problematiky organizovaného zločinu. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*, p. 26.; cf. M. Cejp, et al. *Organizovaný zločin v České republice III*.

TYOLOGIE ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

Zločinecké organizace jsou různé z hlediska velikosti, rozměru působnosti, geografické působnosti, vztahů s mocenskými strukturami v domovském státě i v „hostitelských“ zemích, vnitřní organizace a struktury, kombinací „nástrojů“, které používají, aby se dokázaly vyhnout uplatňování zákona a mohly provádět protizákonné podnikání, i z hlediska rozsahu svých zákonných i nezákonných aktivit.

Řada nadnárodních organizací organizovaného zločinu se podobá velkým mnohonárodnostním korporacím a často má i obdobnou strukturu, která jim umožňuje relokaci fondů, a rovněž zajišťuje schopnost rychle reagovat jak na opatření orgánů činných v trestním řízení, tak i na situaci, kdy se pro ně objeví nová možnost nezákonného zisku.⁵⁷

Stejně jako ekonomické organizace se i organizace OZ zaměřují na využívání outsourcingu, tj. využíváním kriminálních skupin či kriminálních part, které realizují např. násilnou činnost. Dalším využitím outsourcingu se odehrává v případě sofistikovaných metod legalizace zisků (tj. účetnictví, investování atp.).

Z hlediska rozsahu působnosti lze OZ členit na:

- 1) domácí, který působící převážně v hranicích jednotlivých národních států;
- 2) mezinárodní, resp. nadnárodní, který má ambice ohrožovat státní suverenitu některých zemí;
- 3) globální, který je spojen s procesy globalizace, zvýšené mobility atd.

M. Cejp správně konstatuje, že „nadnárodní OZ představuje vnější ohrožení ČR, na straně druhé se stává i ohrožením vnitřní bezpečnosti“⁵⁸. V současném globalizovaném světě už přestává členění na domácí, mezinárodní či globální OZ částečně postrádat smysl.

OZ lze popisovat buď na základě geografického kritéria (s vědomím, že OZ je globalizovaný, lze vnímat určitou lokalitu jako hlavní působiště určité organizace), či na základě převažující trestné činnosti OZ (viz předchozí kapitola).

Z hlediska pronikání do společenských struktur je možné OZ klasifikovat do těchto skupin:

1. limitované pronikání OZ – skupiny organizovaného zločinu se zaměřují především na získávání financí a zdrojů a minimalizaci rizika odhalení,

⁵⁷ S. Adamoli et al., *Organizovaný zločin a odpověď mezinárodního společenství*.

⁵⁸ M. Cejp, *Ohrožení společnosti organizovaným zločinem*. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*, p. 260.

2. etablované působení OZ – skupiny organizovaného zločinu se snaží legalizovat zisky;
3. společensky angažovaný OZ – skupiny organizovaného zločinu vstupují do sféry politiky, státní správy, samosprávy, kultury, charity atp.
4. paralelní fungování OZ – samotná společnost je s OZ propojená, všechna celospolečenská rozhodnutí vycházejí z potřeb organizace či organizací OZ⁵⁹.

Z hlediska kritéria původu, lze rozlišit skupiny OZ na organizace, které jsou striktně postaveny na etnickém původu a organizace, které nejsou založeny na etnickém původu. Samozřejmě že etnický původ je podstatný pouze u vedení těchto organizací.

M. Scheinost uvádí členění organizovaného zločinu na skupinu mafiánského a manažersko-podnikatelského typu. Mafiánský typ (klasický, nižší, vývojově starší) je založen na osobních vztazích, vyznačuje se spíše konspirativním charakterem, s tendencí používat přímočařejší a drsnější postupy, je vzniklý a působí ve společenstvích s vyšší tolerancí k násilnému řešení konfliktů, zatímco typ manažersko-podnikatelský (vývojově mladší a vyšší) je založený na funkčních vztazích, používá podstatně sofistikovanější postupy, se snahou o vnější zdání dodržování zákonů a užívání násilí až jako prostředku „ultima ratio“⁶⁰.

ORGANIZOVANÝ ZLOČIN A SPOLEČNOST

Existence a působení OZ má pro společnost i dosti významné důsledky. Jedním z negativních důsledků je to, že demonstruje-li čas od času OZ svůj způsob existence spojený s násilím (např. ve formě nájemných vražd, únosů atd.), pak se ve veřejnosti zvyšuje obecný, blíže neidentifikovatelný pocit ohrožení (či strachu). Zároveň s ním klesá u občanů důvěra vůči všem složkám společnosti (policii, justici, tajným službám atd.), které mají hrozbě organizovaného zločinu čelit, a vůči celému společenskému systému (nedůvěra v politiku, společenské vztahy atp.). Takové nálady mohou vést jak k podpoře populistických řešení, tak k podpoře sklonů k extrémním politickým řešením, k posilování prvků totalitarismu a policejního

⁵⁹ Cf. J. Smolík, Uvedení do problematiky organizovaného zločinu. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*.

⁶⁰ M. Scheinost, Velké mezinárodní zločinecké organizace. In *Mezinárodní organizovaný zločin*, p. 25.

státu. V ČR se to projevilo v minulosti v případech tzv. Kubiceho zprávy (z roku 2006), v případech ovlivňování veřejných zakázek či vynášení informací z bezpečnostních složek ČR k představitelům OZ.

Určitá část obyvatel může být ohrožena i přímo. Jsou to lidé, kteří zastávají významnější politické, rozhodovací či řídicí funkce (např. v rámci specializovaných policejních útvarů), lidé, kteří z titulu své profese proti zločinu aktivně vystupují (včetně například investigativních novinářů). Tyto všechny se snaží OZ nějak ovlivnit, zatahovat je do svých zájmů, a ať už volí cestu úplatků nebo násilí, vždy je fakticky ohrožuje. A nejen je, ale i širší okruh jejich rodinných příslušníků.

Jsou-li ve společnosti realizovány aktivity OZ, směřují negativní dopady na ekonomiku. Společnost musí jednat vynakládat proti OZ nemalé prostředky, ale hlavně, zanášením zločineckých praktik do hospodářského systému vzniká nestabilní, nedůvěryhodné prostředí, které může znehodnotit snahy o poctivě míněné aktivity, a může zároveň odradit zahraniční investory.⁶¹ Stejně tak má OZ dopad na konkrétní podnikatele, kteří jsou proti firmám spjatých s OZ ve značné nevýhodě. Co je však nejzávažnější bezpečnostní situací, je prorůstání OZ do státní správy, veřejné samosprávy, podnikatelské činnosti a politiky, kdy se utváří těžko dostupné sítě jedinců i organizací, které spojují ekonomické zájmy ohrožující vývoj jednotlivých států. OZ se tak stává prosperujícím a dynamicky se rozvíjejícím fenoménem, který ohrožuje důvěru ve vývoj společnosti obecně.

V poslední době se ukazuje zřejmá tendence k expanzi nezákonných aktivit na nové trhy a k rozvoji nových, méně rizikových aktivit (přesun do „šedé“ zóny podnikání). V obou případech k tomu dochází proto, že odhad příležitostí k realizaci zisku a zahrnutých rizik ukazuje, že možnost realizace zisku převažuje existující rizika⁶².

OZ také využívá manažerských postupů a jednotlivých strategií, kdy dochází k postupné decentralizaci organizací OZ (a k výše uvedenému outsourcingu). S větším počtem jednotlivých sekcí a podskupin v rámci jedné organizace OZ se projevuje rozvolnění organizace v horizontální rovině, kde se zvětšuje vzdálenost mezi „top manažery“ a „pěšáky“ v hierarchii OZ. Jednou ze strategií velkých organizací OZ může být přechod na tzv. „sítě nezávisle kooperujících buněk“, které v rámci složité organizace

⁶¹ M. Cejp et al., *Výzkum organizovaného zločinu II.*

⁶² S. Adamoli et al., *Organizovaný zločin a odpověď mezinárodního společenství.*

zajišťují pouze omezený výkon činnosti, případně se realizují pouze v určitém regionu či teritoriu.⁶³

OZ významně ohrožuje i „nezávislost a suverenitu jednotlivých států, je hrozbou pro společenské struktury (jejich hodnoty, morálku, legitimitu atp.), ohrožuje stabilitu a řízení státu, případně je ohrožením pro demokracii, národní ekonomiky, finanční instituce, ale i pro jednotlivce“⁶⁴.

ZÁVĚR

Tento text se zaměřil pouze na vybrané aspekty OZ, pokusil se vymezit tento fenomén, a na základě teoretických přístupů relevantních autorů vymezit jednotlivé definiční znaky organizovaného zločinu. Představeny byly i nejběžnější druhy kriminality, které jsou spojovány s OZ. Rovněž byly diskutovány vybrané typologie OZ. V poslední části této studie také byly představeny nejběžnější společenské důsledky spjaté s aktivitami OZ. Z hlediska bezpečnostní problematiky lze také konstatovat, že OZ lze jen obtížně eliminovat, nicméně lze poukázat na zvýšenou efektivitu postupů v případě mezinárodní spolupráce, což se týká např. OSN, Rady Evropy, OECD, EU, Interpolu či Europolu. Jednotlivé strategie, kampaně a konkrétní aktivity (např. vhodné legislativní úpravy) mohou eliminovat některé projevy OZ. Přesto lze předpokládat, že i v budoucnu budou skupiny OZ významně ovlivňovat jako hospodářskou, tak i společenskou rovinu jednotlivých států. Uvažovat lze i o propojování aktivit OZ s mezinárodním terorismem (např. ve formě dodávek zbraní)⁶⁵.

V rámci hledání možností, jak úspěšně čelit OZ, se může uplatnit i výzkumná a akademická sféra, která by se měla pokusit analyzovat, v jakých strukturálních podobách se vyskytují různé odnože mezinárodních i domácích zločineckých skupin, stejně jako by mělo být zjišťováno, z jakých společenských příčin OZ vzniká, jaké jsou společenské důsledky jeho existence a působení⁶⁶.

Efektivní boj s organizovanou kriminalitou může být prováděn jen tehdy, když se podaří: proniknout do struktur OZ, rozbít logistiku a shroma-

⁶³ Cf. J. Smolík, Uvedení do problematiky organizovaného zločinu. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*, p. 26.

⁶⁴ G. Dianiška, et al. *Kriminológia*, p. 288–289.

⁶⁵ M. Nožina, *Mezinárodní organizovaný zločin*; Mareš, M. *Terorismus v ČR*.

⁶⁶ M. Cejp, et al. *Výzkum organizovaného zločinu II*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální patologii.

žďovat relevantní informace o jednotlivých aktivitách, skupinách a strategiích OZ⁶⁷.

OZ zaměštnává v rostoucí míře trestní stíhání, vědu, ale i veřejnost. Pokusy zachytit jev OZ pojmově, natož pak empiricky, naráží pro mnohotvárnost a zvláštnosti jevových forem na značné obtíže. Pro nedostatečný přístup a chybějící dokumentaci bývá OZ nezřídka řazen mezi „mýtus a skutečnost“⁶⁸. I vzhledem k tomu, že jedním z prvků je adaptabilita OZ, tak nelze předpokládat eliminaci OZ. Spíše se OZ zaměří na aktivity v kyberprostoru, nové finanční toky (např. veřejné zakázky, výběrová řízení, dotace) či distribuci nových syntetických drog.

SEZNAM ZKRATEK

IKSP - Institut pro kriminologii a sociální prevenci

OZ – Organizovaný zločin

ČR – Česká republika

BKA – Bundeskriminalamt

OSN - Organizace spojených národů

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

EU – Evropská unie

Europol – Evropský policejní úřad

POUŽITÁ LITERATURA

1. Adamoli, Sabrina et al. 1999. *Organizovaný zločin a odpověď mezinárodního společenství*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
2. Albanese, Jay S. 2004. North American Organised Crime. *Global Crime* 6 (1):8-18.
3. Baloun, Vladimír. 1999. *Organizovaný zločin a jeho možné projevy ve finančním sektoru ekonomiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální patologii.

⁶⁷ Cf. G. O. W. Mueller, Transnational Crime: Definitions and Concepts. In *Combating Transnational Crime. Concepts, Activities and Responses*; M. Scheinost, Velké mezinárodní zločinecké organizace. In *Mezinárodní organizovaný zločin*; A. Giddens, *Sociologie*; B. Burnham, Measuring transnational organised crime: an empirical study of existing data sets on TOC with particular reference to intergovernmental organisations. In *Transnational organised crime: perspectives on global security*; M. Němec, *Organizovaný zločin. Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*.

⁶⁸ G. Kaiser, *Kriminologie. Úvod do základů*.

4. Burnham, Bill. Measuring transnational organised crime: an empirical study of existing data sets on TOC with particular reference to intergovernmental organisations. In *Transnational organised crime: perspectives on global security*. edited by Adam Edwards and Peter Gill. 65-77. London: Routledge, 2003.
5. Cejp, Martin et al. 1999. *Výzkum organizovaného zločinu II*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální patologie.
6. Cejp, Martin et al. 2004. *Organizovaný zločin v České republice III*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální patologie.
7. Cejp, Martin. Ohrožení společnosti organizovaným zločinem. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. edited by Josef Smolík, Tomáš Šmíd and Vladimír Vaďura, 257-268. Brno: Masarykova univerzita, 2010.
8. Cejp, Martin. Trendy v organizovaném zločinu v České republice. In *Trendy sociálně patologických jevů. Sborník příspěvku ze semináře sekce sociální patologie*. edited by Kazimír Večerka, 164-173. Praha: MČSS, 2008.
9. Dianiška, Gustáv et al. 2011. *Kriminológia*. 2nd ed. Plzeň: Aleš Čeněk.
10. Eichler, Jan. Aktéři bezpečnostních hrozeb nevojenského charakteru. In *Česká bezpečnostní terminologie. Výklad základních pojmů*. edited by Petr Zeman, 180-184. Brno: MPÚ MU and ÚSS VA, 2002.
11. Elvins, Martin. Europe's response to transnational organised crime. In *Transnational organised crime: perspectives on global security*. edited by Adam Edwards and Peter Gill, 28-41. London: Routledge, 2003.
12. Forgione, Francesco. 2010. *'Ndrangheta. Nejmocnější mafie světa*. Praha/Litomyšl: Paseka.
13. Giddens, Anthony. 1999. *Sociologie*. Praha: Argo.
14. Gřivna, Tomáš and Miroslav Scheinost and Ivana Zoubková et al. 2014. *Kriminologie*. 4th ed. Praha: Wolters Kluwer.
15. Chmelík, Jan et al. 2004. *Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*. Praha: Linde.
16. Jandourek, Jan. 2007. *Sociologický slovník*. 2nd ed. Praha: Portál.
17. Kaiser, Günther. 1994. *Kriminologie. Úvod do základů*. Praha: C. H. Beck.
18. Karabec, Zdeněk and Jan Musil. 1999. *Účinnost právních prostředků proti organizovanému zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální patologie.
19. Karabec, Zdeněk. 2000. K právnímu vymezení organizovaného zločinu. *Kriminalistika XXXIII*, (1): 3-14.

20. Kolektiv učitelů Institutu vzdělávání VS ČR. 2003. *Organizovaný zločin. Informační materiál*. Praha: Vězeňská služba ČR.
21. Kroupa, Janek and Zdeněk Čech. 2011. *Zločin jako profese: pravda o velkém spiknutí: od Davida Berdycha přes podivné důstojníky policie až k Františku Mrázkovi*. 2nd ed. Praha: Daranus.
22. Kuchta, Josef and Helena, Válková et al. 2005. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck.
23. Mareš, Miroslav. 2005. *Terorismus v ČR*. Brno: Centrum strategických studií.
24. Mueller, Gerhard, O. W. Transnational Crime: Definitions and Concepts. In *Combating Transnational Crime. Concepts, Activities and Responses*. Edited by Phil Williams and Dimitri Vlassis. 13-21. London: Frank Cass, 2001.
25. Murín, Gustáv. 2014. *Slovenská mafie v Praze*. Bratislava: Marenčin PT.
26. Musil, Jan. 1999. Organizovaná kriminalita v Evropě v druhé polovině devadesátých let – nové jevy. *Kriminalistika XXXII (3)*: 177-185.
27. Němec, Miroslav. 1995. *Organizovaný zločin. Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše vojsko.
28. Nožina, Miroslav. 1997. *Mezinárodní organizovaný zločin*. Praha: KLP.
29. Nožina, Miroslav. 2003. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis.
30. Saviano, Roberto. 2008. *Gomora. Osobní výpověď o ekonomické moci a brutální rozpínavosti neapolské camorry*. Praha/Litomyšl: Paseka.
31. Scheinost, Miroslav 2007. Pachatelé zločinného spolčení. In *Společenské podmínky vzniku sociálních deviací. Sborník příspěvků ze semináře sekce sociální patologie MČSS*. edited by Kazimír Večerka, 124-133. Praha: MČSS.
32. Scheinost, Miroslav. Velké mezinárodní zločinecké organizace. In *Mezinárodní organizovaný zločin*. edited by Miroslav Nožina. 25-40. Praha: KLP, 1997.
33. Smolík, Josef. 2014. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Praha: Grada.
34. Smolík, Josef. Uvedení do problematiky organizovaného zločinu. In *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. edited by Josef Smolík, Tomáš Šmíd and Vladimír Vaďura, 11-30. Brno: Masarykova univerzita, 2007.
35. Šmíd, Tomáš and Petr Kupka. 2012. *Český organizovaný zločin*. Brno: Masarykova univerzita.

36. Šmíd, Tomáš. 2009. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. Brno: Masarykova univerzita.
37. Tomášek, Jan. 2010. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada Publishing.
38. Závěšický, Jan and Ondřej Rojčík. 2006. *Nebojte se (v) EU. Hrozby, reakce a budoucnost evropské bezpečnosti*. Brno: Masarykova univerzita.
39. Zoutendijk, Andries, J. 2010. Organised crime threat assessments: a critical review. *Crime Law Soc Change* 54, (1): 63-86.

AUTHOR:**PhDr. Josef Smolík, Ph.D., MBA**

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity,

Oddělení bezpečnostních a strategických studií katedry politologie